

Referat fra Brugerrådsmøde den 29. april 2014

Tilstede, brugerråd:	Bodil Randi Skov Christensen Rebild Turistcenter, Jørgen Ussing Mariagerfjord Kommune, Lene Birgit Gade, Vibeke Bille Rasmussen Friluftsrådet, Kaj Edlund Danmarks Naturfredningsforening, Niels Eigil Nielsen, Jens Vinge Aalborg Kommune, Søren Risborg Rebild Kommune, Jørgen Johnsen, Klaus Stenild Andersen, Kristian Slyk Danmarks Jægerforbund, Anders Horsten Dansk Ornitologisk Forening, Bendt Egede Andersen skovrider, Morten Elling forstfuldmægtig/referent, Erik Dalsgaard skovfoged, Leif Kogsgaard Lyngsø skovfoged
Tilstede, særligt inviterede organisationer	Ole Jensen Rold Skov Orienteringsklub, Randi Stub Rebild Kommunes Grønne råd & hestekontaktudvalget, Mikkel Lybæk DGI Nordjylland & Rebild Bakker MTB, Jens Hjerrild Jensen Søens Folk
Afbud, brugerråd:	Klavs Bojsen Vesthimmerlands Kommune, Egon Sloth Danmarks Idrætsforbund,
Afbud, særligt inviterede organisationer	Allan Graversen Rold Skov MTB, Uffe Westerberg Rold Skov Kultur og Naturcenter & Arden Skovgruppe, Mikael Jacobsen Rold Skov skiklub

1. Velkomst og præsentation

Bendt bød velkommen, herunder til de organisationer der var særligt inviterede som følge af borgerinddragelsen i forbindelse med udarbejdelsen af den nye driftsplan for Naturstyrelsen Himmerland.

2. Orientering fra Naturstyrelsen

Besparelser

Bendt orienterede om, at Naturstyrelsen igen skulle igennem en besparelsesrunde, der ville indebære nedlæggelse af omkring 80 årsværk, opgavebortfald og besparelser på især områder, som Naturstyrelsen ikke var lovgivningsmæssigt forpligtede til eller som ikke medførte indtægter. Disse områder er først og fremmest overvågning, friluftsområdet og naturvejledning.

Det er ikke besluttet, hvorledes besparelserne skal fordeles mellem enhederne, men såfremt afskedigelserne bliver fordelt jævnt vil der i Himmerland blive tale om 2-3 medarbejdere.

Randi ville gerne høre om besparelserne indebærer brugerbetaling. Bendt svarede at dette ikke kan afvises, men at brugerbetaling ikke vil blive indført generelt. Bendt nævnte som eksempel parkeringsafgift på udvalgte lokaliteter.

Jørgen Ussing var ked af, at der kom yderligere besparelser på friluftsområdet, ikke mindst da det var vigtigt for Mariagerfjord kommune at tiltrække ressourcestærke borgere samt turister med bl.a. velfungerede friluftstilbud. Randi supplerede med, at besparelserne på naturvejledning var katastrofale. Jørgen og Randi ville derfor høre om brugerrådet kunne påvirke besparelserne. Bendt svarede, at organisationerne selvfølgelig har mulighed for at påvirke de ansvarlige politikere, og at dette ville være den korrekte måde at få indflydelse på.

Vibeke ville vide om der var en sammenhæng mellem besparelserne og den zonerings af friluftslivet det var besluttet at indføre. Bendt svarede at det var der ikke.

Leif supplerede med, at besparelserne på friluftslivet vil medføre, at brugerne i yderligere omfang end det allerede sker i dag må træde til. De midler, der er til rådighed, skal i samarbejde med brugerne geares gennem fælles ansøgninger til fonte, etc. Der er endnu ikke udpeget konkrete områder hvor besparelserne skal effektueres, men man kunne forestille sig, at der f.eks. ville blive vedligeholdt færre stier, og at faciliteter som f.eks. skraldespande ville blive nedlagt.

Jens Hjerrild sagde, at friluftslivet i skovene i sundhedsmæssig sammenhæng er vigtig.

Lene anførte, at skov og brugerne af denne er usynlige i den politiske debat. Befolkningen har taget det for givet, at Naturstyrelsens skove tilbyder det de gør.

Jens Vinge sagde, at friluftslivet er vigtigt for Aalborg Kommune, og særligt MTB brugerne er meget aktive.

Bendt supplerede med, at man skulle være opmærksom på, at brugen af frivillige også kostede Naturstyrelsen ressourcer. I 2012 viste en undersøgelse således, at hver gang der blev ydet to frivillige timer brugte Naturstyrelsen som et gennemsnit en time.

Stormfald

Bendt informerede om, at stormfaldet ikke var så slemt i Himmerland. Der er således faldet ca. 6.000 m³ væsentligst nåletræ, hvilket er i omegnen af et almindeligt års nåletræshugst. Det samlede stormfald i statsskovene er på ca. ½ mio. m³ – også ca. et års hugst. Stormfaldet er imidlertid meget ujævnt fordelt, hvor særligt Sønder-, Midt- og Vestjylland er hårdt ramt.

Jens Hjerrild spurgte, om styrelsen så ikke sparede penge ved, at stormen har lagt træerne ned. Bendt svarede, at der tværtimod var en mindre indtjening pr. m³ grundet især skader og ekstra oparbejdningsomkostninger.

Anders spurgte, om man ikke kunne vente til efter fuglenes yngletid med at oparbejde stormfaldet. Bendt svarede, at man for nåletræets vedkommende var nød til at fjerne træet så hurtigt som muligt af økonomiske årsager herunder, at der vil ske en opformering af biller, der ødelægger kvaliteten og skader den tilbageværende bevoksning.

Anders spurgte om alt løvtræ får lov til at blive liggende. Bendt bekræftede, at dette med enkelte undtagelser var tilfældet, og supplerede med at ca. 6 % af det træ der var væltet var løvtræ, så mængden af dødt ved ville få et væsentligt løft.

3. Orientering fra brugerne

Søren havde et punkt omkring Lille Blåkilde, hvor der er dannet et nyt omløb omkring faskinen. Kanoerne ødelægger brinken, og det ser ikke pænt ud. Søren tilbød sammen med nogle større skolebørn at tage faskinen op og fjerne stenene i stryget. Bendt tilbød, at Naturstyrelsen kunne søge om fredningsnævnets tilladelse, hvis Søren kom med en beskrivelse og en skitse.

Søren havde videre et punkt omkring orkideerne langs vejen til Langerumshus. Lelaugget passer disse, men jægersoldaterne, der holder en årlig sammenkomst i Kong Hans hytte, parkerer oven i disse. Nu er hytten revet ned, men Søren spurgte om jægersoldaterne i stedet kunne anvende spejderhytten i Stendalen. Bendt viste ikke, om de i det hele taget søgte om tilladelse til arrangementet, men ville undersøge nærmere hos Susanne.

Jørgen havde mailet et spørgsmål, om Naturstyrelsen var kommet nærmere en forklaring på det manglende vand i Juelstrup Sø. Leif svarede at der pågik en række undersøgelser og målinger, og at disse godt kunne blive langvarige, dvs. flere år. I forhold til det planlagte vandspejl mangler der ca. 1,5 m.

I forbindelse med tørken sidste år var det blevet bemærket, at vandet sank mere nord (ved sandstranden) for det dige, der er synlig ved lavvande end syd for dette. Da der var taget materiale herfra til brug for dæmningen, var der en mistanke til, om bunden her derfor ikke var tæt.

Leif fortalte videre, at søen nu som tidligere er grundvandsdannet, men at det sekundære grundvandspejl måske var ændret siden afvandingen i 1930'erne, således at der kunne gå lang tid før at dette var fyldt op, og måske sker dette aldrig. Landbrugsdriften kan også have ændret på forholdene, som f.eks. søbundens evne til at "holde på vandet".

Jørgen havde videre spurgt til Livøprojekterne. Bendt redegjorde for at Energinet.dk forsat har lovet delvis finansiering af elforsyningen, og har principgodkendt vores ansøgning. Denne drøftes forsat, bl.a. har Energinet.dk sagt, at de gerne ser, at vi indgår et samarbejde med et universitet for at styrke den forskningsmæssige og internationale side af projektet. Vi er derfor i dialog med Aalborg Universitet (AAU) for at afklare mulighederne. Det undersøges, om vi sammen med AAU kan søge om midler til et "landsby fjernvarmesystem", der i modsætning til almindelige systemer skal give mulighed for at flere lokale varmeleverandører skal kunne levere varme til forbrugerne. Realdania har bevilliget penge til at der indrettes familielejligheder i den tidligere funktionærbolig Nonnebo. Projektet skal være et pilotprojekt på om forretningsplanens element, om lejligheder af en høj kvalitet kan tiltrække et turistsegment, der er villige til en højere betaling end det nuværende. Renoveringen påbegyndes til efteråret. Herudover finansierer Naturstyrelsen selv en renovering af avlsgårdens stuehus. Denne renovering starter til sommer.

Omkring Kongsvad havde Jørgen tilsvarende spurgt til plejen af de naturgenoprettede arealer ved det tidligere dambrug. Bendt sagde, at de nu var i privat eje, og at private ikke havde plejepligt uden for habitatområder. Hvilket Anders bekræftede, at det ikke var. Der var ligeledes en problemstilling omkring udløbet i Glenstrup Sø, hvor tilgroning forhindrede fiskeyngel i at komme igennem. Jørgen Ussing mente, at dette forhold var behandlet i vandplanen og ville tage problemstillingen med hjrm.

Jørgen Johnsen spurgte til vandindvinding – megen indvinding sker i skov, men også på landbrugsarealer i omdrift med risiko for nedsivning af uønskede stoffer. Bendt svarede at forsyningsselskaberne kunne søge om tilladelse til indvinding i skov. Anders angav, at forhold som Natura 2000 kunne forhindre en skovlovstilladelse. Bendt angav videre, at kommunerne kunne købe landbrugsarealerne, hvor der ønskedes indvindingstilladelse, og indgå aftale med Naturstyrelsen om at styrelsen planter skov og driver denne.

4. Ny driftsplan for Naturstyrelsen Himmerland

Malene fremviste en PowerPoint, der gav lidt baggrundsinformation om driftsplanprocessen. På opfordring fra Anders vedhæftes denne referatet. Malene fortalte, at en driftsplan gælder for 15 år - nu med indlagte revisioner hvert 6. år. Jesper spurgte til, hvad man gør, såfremt der sker et stort stormfald? Bendt svarede, at så blev der udarbejdet nødplaner for de berørte planer.

Erik kommenterede, at udlægningen af skovudviklingstyper (= mål for skovdriften på et givet areal) i Rold Skov efter 2005-stormen faktisk er en sådan nødplan. Nødplanen for Rold Skov har blandt andet medført, at fordelingen mellem løv- og nåletræ er ændret fra 30/50 i 2005 til 50/50 på nuværende tidspunkt. Stormen fik således den betydning, at skovudviklingstyperne blev indført hurtigere end normalt. Jørgen Johnsen spurgte til, om der blev foretaget jordbundskortlægning i forbindelse med udlægning af skovudviklingstyperne. Erik svarede, at det var lidt forskelligt, hvad der fandtes allerede, men at der for Rold Skov blev foretaget en jordbundskortlægning i 2005. Generelt kan "alt" gro i Rold Skov, særligt nåletræ der i skoven kan blive meget gammel.

Anders ville gerne vide om naturplanerne kun indeholdt lysåbne arealer. Leif svarede, at naturplanerne også indeholdt f.eks. græsningsskov

Kulturmiljø

Omkring kulturmiljøet fortalte Erik, at der var et ønske om synliggørelse og måske yderligere registreringer. Rold Skov rummer eksempelvis mange gravhøje, og disse er generelt i fin stand, men kunne måske komme tydeligere frem i landskabet.

Zonering af friluftslivet

Omkring zonering af friluftslivet angav, Lene at denne svarer lidt til, hvad der allerede praktiseres i Rold Skov. Bendt supplerede med, at vi vil opsamle de nuværende erfaringer med "styret brug" til brug for driftsplanarbejdet.

Ole mente ikke, at der var så meget brug for stillezoner i den offentligt ejede del af Rold Skov.

Anders spurgte om stillezonerne ville blive friholdt fra skovningsmaskiner. Bendt svarede, at det ville de ikke, og at stillezonerne alene vedrørte friluftslivet. Enheden har ikke stor indflydelse på hvornår skovningsmaskinerne kører, men det forventes, at maskinerne vil komme i maj og arbejde med stormfaldet.

Randi bemærkede, at skovningsmaskinerne ødelagde skovstierne. Der var lidt usikkerhed om, hvilke stier der mentes, hvorfor Bendt bad Randi om, at komme med input til hvor der er

spændende stier. Lene supplerede med, at NST havde kort med registreringer med værdifuld natur etc. Bendt svarede, at kortene blev benævnt ”Pas På kort”, og at disse også indeholdt publikumsfaciliteter.

Anders angav, at der også burde være naturzoner. Bendt kommenterede, at disse allerede fandtes i form af urørt skov. Såfremt der er områder, der yderligere bør udlægges urørt, vil NST gerne have forslag hertil.

Randi spurgte til forskellen mellem stier og ruter. Leif sagde, at de to begreber dækkede det samme.

Jesper spurgte, hvorfor der er arealangivelse på facilitetszonen på PP. Bendt svarede at facilitetszonerne normalt vil være små – i Rold Skov vil zonen nok være under 10 ha.

Bodil spurgte til, hvorledes zonerne udmøntes i praksis. Bendt svarede, at der ville blive udarbejdet kort som f.eks. kunne bruges i Rebildportalen.

Lene spurgte, om der også ville blive en revision af zonerne hvert 6. år. Bendt svarede, at det ville der, men at zonerne også ville blive drøftet med brugerrådet løbende. Udgangspunktet for zonerne i Rold Skov – hvor den offentligt ejede del udgør ca. ¼ - er som anført af Ole, anderledes end f.eks. i Nordsjælland hvor staten ejer hele skoven.

Randi supplerede med, at stillezonerne ikke burde være for små, da man jo i private skove ikke må fladefærdes.

Søren ville gerne vide om zonerne ville blive skiltede. Bendt svarede, at det ville de ikke. Leif supplerede med, at man kunne forestille sig, at der blev et kodeks relateret til zonerne således, at brugerne ikke generede hinanden. Undersøgelser har vist, at den stille naturoplevelse vægtes højt.

Jesper spurgte til om driftsplanen og input til denne også ville blive et tema på næste brugerrådsmøde. Bendt svarede, at driftsplanen ville blive hovedtemaet på næste møde, men at man allerede nu kunne sende input til driftsplanen.

5. Projekter og aktiviteter

Projekter til naturforbedring & forbedring af levesteder for Natura 2000 arter

Naturstyrelsen har etableret en serie af små vandhuller, som NST håber, kan blive leve/yngelesteder for vandinsekter, stor vandsalamander, etc. Der er etableret 20 vandhuller, og der vil komme yderligere 8. Vandhullerne er placerede således, at disse også kan fungere som trædesten m.h.p. spredning af arterne. I forbindelse med det sidste stormfald undersøges, om der kan skabes mere lysåben natur og flere vandhuller.

I Rebild bakker pågår en renovering af hegnet således, at der kan foretages en kombineret afgræsning med kvæg og geder i kombination med den nuværende fåregræsning. Man kan efter de sidste hedeafbrændinger se spor af terrasser dannet af tidligere tiders kvæggræsning.

Anders spurgte, om NST var stoppet med afbrændingerne. Leif svarede, at det var vanskeligt at brænde i bakkerne, men at NST ville fortsætte når det er hensigtsmæssigt.

Leif fortalte videre om de nye græsningskovarealer i Skindbjerglund og ved frueskoarealerne. Anders gav stor ros til skovgræsningen.

Vibeke spurgte, om man kunne købe kødet fra de græssende dyr. Leif svarede at det ikke var NSTs dyr, men private der varetog afgræsningen.

Søren ville gerne vide, hvordan man sikrede afgræsning over det hele i de store hegn – man så sommetider, at køerne blot opholdt sig i et hjørne. Leif svarede, at det var noget man var opmærksom på, men at det meget var bl.a. førerkoen der havde indflydelse på hvor effektiv afgræsningen blev. Naturstyrelsen har ca. 1.500 ha der afgræsses.

Evigheds/livstræer

Naturstyrelsen har side 1995 haft den politik, at der skal efterlades 3-5 træer pr. ha til død og henfald. Baggrunden er, at der i det moderne skovbrug mangler dødt ved og gamle træer. Denne mangel er delvist historisk begrundet – en bøg f.eks. begynder, at bryde sammen når den er omkring 350 år gammel, men for ca. 200 år siden havde skoven i Danmark et udbredelses minimum på nogle få procent. NST har derfor besluttet, at der skal ske en formel registrering af gennemsnitlig 5 træer pr. ha. Registreringen skal ske ved frivillige, og der er indgået et samarbejde med DN om et pilotprojekt i Rold Skov omkring registrering i første omgang omkring ca. 1.000 træer. Træerne vil blive mærkede og via en gps-position blive en del af NSTs ”Pas-På-kort”.

Bodil ville gerne vide om der kan deltage andre end DN. Bendt svarede, at pilotprojektet sker i samarbejde med DN, men at alle kan deltage. De deltagende skal kunne forstå konceptet, hvorfor det ikke er umiddelbart velegnet for børn uden ledsagelse af voksne.

Turisme

Der er et samarbejde med Rebild Turistcenter, og forskellige organisationer om udvikling af aktiviteter der kan understøtte væksten i området. Der skal som udgangspunkt søges om tilladelse til kommercielle aktiviteter på NSTs arealer og anvendelsen sker mod betaling. Comwell i Rebild markedsfører sig med et sportskoncept, og NST Himmerland har indgået en aftale med Comwell omkring bl.a. MTB faciliteterne i skoven.

Lokalt samarbejde

NST Himmerland har mange samarbejdspartnere, og senest er der kommet en ny ”skovgruppe” i Arden til. De har bl.a. skaffet midler til Sortemosepladsen og har forskellige aktiviteter i forbindelse med bålpladsen.

MTB rytterne lægger mange frivillige timer i skoven, og der har været arbejdet på omlægning af ruterne. Ruterne vil blive opdelt efter sværhedsgrad, og der bliver en bedre skiltning. Indvielse af ruterne vil ske i form af en festival den 29. juni.

Eventorganisering i Rebild Kommune

Det forsøges, at kombinere aktiviteter på tværs af aktørerne – f.eks. kan man forestille sig en gratis naturtur om formiddagen kombineret med en middag på Rebild Hus efterfølgende. Jens Hjerrild informerede om Open Water i St. Økssø som en årlig begivenhed.

Friluftslivprojekter

Brugergruppen omkring Røverknolden har fået midler til den videre udvikling. Stedet er meget besøgt med nok omkring 50 biler på parkeringspladsen hver weekend. Kan findes på hjemmesiden www.naturlegepladser.dk – en af Danmarks mest besøgte.

Søren angav, at såfremt toiletrengøringen overskred det nuværende niveau på et par gange om ugen, skulle denne nok vendes.

Bodil sagde, at der havde været klager over lugtgener fra skraldespandene ved parkeringspladsen når vejret var varmt. Leif sagde, at de besparelser, NST er pålagt, vil medføre færre skraldespande.

Kulsvierne og savværket har søgt midler til formidling.

Vesthimmerlands Kommune har skrevet kontrakt om byggeriet af en gang/cykelbro over Vilsted Sø. Broen bliver ca. 350 m. lang, og kommer til at koste ca. 4.8 mio. kr.

Omkring Regan Vest har der været afholdt et møde den 1. maj 2013, og der er ikke rigtigt sket noget siden. Det er besluttet af anlægget ikke skal nedlægges, men være til offentlig brug. NST vil gerne overtage anlægget, men ikke drive dette. Så generelt enighed, men NST venter.

Dronningen og prinsen har meddelt, at de ønsker at besøge Livø, og besøget vil finde sted til september.